

List za kortati delav-
skega ljudstva. Delavci
so opravičeni do
vsega kar producirajo.

This paper is devoted
to the interests of the
working class. Work-
ers are entitled to all
what they produce.

PROLETARAC

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 2146 Blue Island Ave.

"Delavci vseh dežela, združite se".

PAZITE!

na številko v oklepaju-
ki se nahaja poleg va-
šega naslova, prileplje-
nega spodaj na ovitku. Ako (167)
je številka
tedaj vam s prihodnjo
številko našega lista po-
teče naročnina. Prosi-
mo ponovite jo takoj.

Štev. (No.) 166.

Chicago, Ill., 15. novembra (November), 1910.

Leto (Vol.) V.

Sijajna socialistična zmaga.

**VICTOR L. BERGER PRVI SOCIALISTIČNI ZASTOPNIK V KONGRESU
ZED. DRŽAV. — SOCIALIST IZVOLJEN V POS-
TAVODAJU V PENNA.**

NAPREDEK VSEPOVSOD.

Zadnji terek, 8. november, je bil zopet dan sijajne zmage za socialistično stranko in zavedno ameriško delavstvo sploh. Socialistična stranka je ta dan storila velik in velevažen korak naprej; stopila je v vrsto ostalih bratskih strank v kolu velike delavske internacionale v Evropi: podrla je kitajski zid, ki je doslej odbijal kongres, najvišjo postavodajno zbornico v Zed. državah in branil delavstvu do zastopa in besede pri sklepanju zvezin zakonov. Skratka: socialistična stranka je 8. nov. poslala svojega prvega zastopnika v zvezini kongres.

To čast ima država Wisconsin. Sodrugi Victor L. Berger, znani socialistični veterani v Milwaukee, je izvoljen kongresnikom v petem kongresnem distriktu z 2781 glasovi. Dobil je 323 glasov večine nad svojim nasprotnikom, republikanecem Henry F. Cochemsom. Socialistični kandidat v četrtem distriktu, sodr. W. R. Gaylord, za kterega se je trdno pričakovalo, da bo tudi izvoljen, je propadel s 423 glasovi manjšine.

Socialisti v Milwaukee so razen kongresnika izvolili tudi dvanaest zastopnikov v državno postavodajno v Wisconsinu in zmagali na celi črti s svojimi kandidati za ukrajne urade. Osvojili so si celo milwaški okraj (county) in do čistega pometli s starimi kapitalističnimi strankami, ktere so že od nekdanj gospodarile tamkaj. Tako so napredovali milwaški socialisti od zadnje spomladanske zmage, ko so dobili mestno upravo pod kontrolo. Sodr. W. A. Jacobs, kandidat za governorja je dobil 23.000 glasov samo v Milwaukee county, 5000 več od leta 1908. Vseh socialističnih glasov v državi Wisconsin je bilo oddanih nad 60.000.

Izvoljeni so sledeči sodrugji v Wisconsinu:

V kongres: Victor L. Berger, 323 glasov večine. V državni senat: Gabriel Zophy, 611 gl. več. V državno legislaturo (postavodajno): William J. Gilboy, 212 gl. več.; Fr. B. Metcalf, 393 gl. več.; Jacob Hahn, 606 gl. več.; James H. Vint, 73 gl. več.; Edmund J. Berner, 639 gl. več.; Arthur Kahn, 344 gl. več.; Fred Broekhausen, 1038 gl. več.; Geo. Kienzendorf, 217 gl. več.; Mihael Katzban, 144. Frank J. Weber, 1245. County Clerk: Martin Plehn, 3432; šerif: Charles V. Schmidt, 7331; koroner: Herman L. Nahin, 4040; sodni klerk: William C. Young, 2864, distriktni državni pravdnik: Winfred C. Zabel, 2280; register of deeds: Jacob Hunger, 4082.

Ostali kandidati na socialističnem ticketu za državne urade so imeli v milwaškem okraju od 4000 do 8000 glasov večine nad republikanskimi in demokratičnimi protikandidati. Naša stranka v Milwaukee je torej danes še enkrat tako močnejša kakor je bila po veliki zmagi na spomlad. Dokaz, da se delavstvo nagiblje k socializmu, da ima vedno večje zaupanje v socialiste — v samega sebe.

Živelj vrli sodrugji v Milwaukee!

Zmaga v Pennsilvaniji.
Socialistični plaz pa ni podrl kapitalistično trdnjavo samo v Wisconsinu. V Readingu, Pa., je izvoljen socialist Jas. H. Maurer

v državno postavodajo: dobil je nekaj čez 4000 glasov. Pri zadnjih volitvah je imela naša stranka tamkaj 1800 glasov. Sodrugi Maurer je unijski jeklarski delavec; on je sploh prvi delavski zastopnik v pennsilvanski legislaturi, v državi, kjer vlada največja kapitalistična korupcija kar jih pozna republika.

Štrajka, ki je bil proglašen za volilni dan med organiziranim delavstvom v Pa., se je vdeležilo na tisoče delavcev. Število socialističnih glasov je zelo naraslo tudi v premogarskih okoliših, kjer so premogarji na štrajku

Napredek vsepovsod.

Socialistični glasovi v splošnem so se podvojili od zadnjih volitev leta 1908. V nekaterih mestih so poskočili za sto odstotkov. Ni ga skoro kraja, da bi ne bilo napredka. Natančnih poročil o volilnem izidu sicer še manjka iz mnogih mest in držav, vendar že po prvih neoficielnih poročilih lahko sklepamo gorjše.

Sodr. J. L. Bachman, kandidat za kongresnika v Columbusu, O., je nadkrilil republikanec in je bil le za par sto glasov poražen od demokrata. Dobil je 11.000 glasov.

V Chicagu je bilo oddanih nad 30.000 glasov za naše kandidate; pred dvema letoma smo jih imeli komaj 18.000. Največ glasov je dobil sodrug John M. Collins, kandidat za kongres: 6675.

Zatem so se najbolj postavila mesta: San Francisco, 9502 (pri zadnjih volitvah 2013); Los Angeles, Cal., 10.000 glasov (pri zadnjih volitvah 3047.) Sodr. Russell, kandidat za governorja v državi New York, je dobil 65.000 glasov. Sodr. Robert Hunter v Connecticut 12.000 glasov. V mestih Buffalo, Syracuse in Rochester so socialistični glasovi narasli za 500 procentov.

Sledeče je kratek pregled narastka naših glasov v okroglih številkah po nekaterih državah od zadnjih volitev l. 1908:

Socialistični glasovi.	1910.	1908.
California	60.000	28.144
Connecticut	12.000	5.133
Indiana	20.000	13.476
Kansas	20.000	11.520
Minnesota	15.000	10.000
Nevada	2.000	1.900
New York	68.000	33.994
Ohio	50.000	33.759
Oklahoma	30.000	21.089
Utah	7.000	4.327
Wisconsin	60.000	28.144

Iz ostalih držav še ni natančnih poročil. V Illinoisu je število glasov tudi zelo naraslo, toda poročila iz krajevnih volišč so jako počasna. Premogarji so glasovali večinoma socialistično, ampak farmarji, kteri še vedno podpirajo stare stranke, so jih nadkrilili, in tako so naši kandidati ostali v neznamni manjšini. Po nekaterih je nas naravno tudi ogoljufali za tisoče glasov ih nekod so volilni uradniki postopali kot pravi divjaki. Tako n. pr. je v mestecu Collinsville, Ill., volilni sodnik zagrozil socialistom, ko so prišli volit: "Tukaj se voli samo republikansko; kdor bo glasoval drugače, bo še nocej linčan."

Prihodnji kongres demokratičen.

Splošen izid volitev je sledeči: Demokratije so malone povsod podrli z ogromno večino. Republikanci so grozno tepeni na celi

črti. Najbolj je potolčen širokoustni Roosevelt v državi New York, kjer je osebno vodil srditi boj za svojega kandidata za governorja; izvoljen je demokrat John Die. Demokratije so izvolili svoje governorje v 13 državah in zagotovili so si precejšno večino v kongresu.

Bodoči kongres bo po strankah sestavljen sledeče:

demokratije	226
republikanci	164
socialisti	1
demokratska večina	62

V zadnjem kongresu so imeli republikanci 43 članov večine. Senat ostane še v nadalje republikanski, kjer imajo zadnji deset članov večine.

Za nas delavce je vseeno če so izvoljeni demokratje ali republikanci. Kapitalisti bodo nadaljevali svoj rop s pomočjo demokratov ravno tako, kakor so doslej s pomočjo republikancev. Toda za eno stvar je dobro: delavci bodo sedaj dodobra spoznali tudi demokrate in ko pridejo naokrog prihodnje volitve leta 1912 — bomo zopet bilježili nove, a še sijajnejše zmage.

"Jackpoterji" izvoljeni.

Največji škandal pri teh volitvah je pa ponovna izvolitev starih grešnikov v treh illinojskih distriktih, takozvanih "jackpoterjev," kteri so v zadnji legislaturi prodajali svoje glasove po \$1000 in kteri so vsled podkupovanja pod obtožbo pred kriminalnem sodiščem. To so: Browne, Broderick, Willson in Shurtlef. Ljudje, ki so glasovali za te grafterje in jim zopet dali priliko, da nadaljujejo z grafted, so zrelj za blaznjice. To so voli — ne pa ljudje s kakšno pametjo v glavi! Tem ljudem ne pomaga več niti s krampom pušcat, — in če je kdo kje, da ne zasluži volilne pravice, je pač škoda, da jo imajo taki prismojenci.

SOCIALIST IZVOLJEN V POSTAVODAJNI ZBOR V MINNESOTI.

Poznejša poročila o velikanskem napredku socialistične stranke.

Poznejša poročila, ki so došla šele v petek, prinašajo veselo vest, da je v 51. legislaturnem distriktu v Minnesoti (Lake in Cook county) sodrug Nels S. Hillman izvoljen v postavodajni zbor z večino 300 glasov. Hillman prebiva v Two Harbors, kjer imajo že par let socialističnega župana. Poleg Wisconsin in Pennsilvanije je Minnesota tretja država, ktera bo odslej imela socialistično postavodajni. Sodr. Hillman je strojevodja na Duluth & Iron Range železnici.

Toda Hillman ni sam. V istem okraju je izvoljen tudi sodr. Alex J. Hooliday za predsednika šolskega sveta s 631 glasovi in sodr. Charles Dawson za blagajnika z večino 137 glasov.

Najbolj nas je pa presenetil — in stare stranke tudi — volilni izid v Minneapolisu. Tam so obenem volili tudi mestnega župana. Rezultat volitev je sledeči: Haynes, demokrat, 12.788; Saterlee, republikanec, 12754; Van Lear, socialist, 11.581 glasov. Naš kandidat je torej ostal v manjšini samo za 1207 glasov. In pred dvema letoma so imeli socialisti tamkaj samo nekaj čez 1000 glasov! Tamojnje kapitalistično časopisje začudeno vprašuje: kdo je ta Van Lear, kterega doslej ni nihče poznal? Seveda, poznali so ga delavci, ki so glasovali zanj. Splošna sodba v Minneapolisu je, da leta 1912 bo imelo mesto socialističnega župana.

Sodr. Adolph Germer, distriktni tajnik blagajnik od "United Mine Workers of America", kandidat za illinojsko postavodajo v 49. distriktu, je dobil 8206 glasov. Število socialističnih glasov v Illinoisu presega 50.000, kar pomeni 20.000 narastka od l. 1908.

Na zahtevo naše stranke je volilna komisija v Chicagu dovolila, da se uradno zabeleženi glasovi v 27. in 28. wardi še enkrat preštejejo. Dokazalo se je namreč, da se je po nekaterih tamošnjih voliščih zelo nepravilno razvrščevalo glasove za legislaturne kandidate. Ponovno štetje bo pa brezdvomno pokazalo, da je dobil naš kandidat Strower v omenjenem distriktu veliko več glasov kakor se pa je prvotno poročalo.

V splošnem se že danes računa, da je dobila socialistična stranka 8. novembra po celi republiki 850.000 glasov; to je še enkrat toliko kot pri zadnjih volitvah l. 1908.

Sodrugi Berger, novoizvoljeni kongresnik, zatrjuje, da v šestih letih bodo socialisti imeli celo državo Wisconsin. Ko so vprašali Bergerja, kaj bo ukrenil v kongresu, je odgovoril: "Zavzel bom tisto stališče kakor vsak socialistični zastopnik v zakonodajnih zastopih po ostalem svetu. Vsak zakonski predlog v zbornici bom premotril iz stališča delavskega razreda."

Še nekaj moramo belježiti in z gotovostjo trditi: topot je tudi veliko slovenskih delavcev glasovalo za socialiste. Največ slovenskih socialističnih glasov je bilo naravno v Chicagu, Milwaukee in v premogarskih okrožjih v Illinoisu.

Splošen pregled.

— Sedaj imamo triindvajset republik na svetu. Največ jih je v Ameriki. Sedemnajst. V Evropi jih je pet: Portugal, Francija, Švica, Andora in San Marino. V Afriki je ena: Liberia. V Aziji in Avstraliji ni nobene. Na svetu je 1500 milijonov ljudi. Torej le majhen del vsega ljudstva prizna republikansko državno formo.

Slava republik je zdavnej minola. Republike nam predočujejo le drugo formo vladajočih, vlada je pa taka kot v monarhistični državi. Goljufajo in tlačijo ljudstvo.

Dokler ne vničimo kapitalizma, tudi republika ne prinese dalekosežnih olajšav za ljudstvo. Kedar bodo produktivna in obratna sredstva in naravni zakladi postali splošna ljudska last v republiki, tedaj se še le bo ljudstvo rešilo gospodarske in politične sužnosti v vsaki formi.

— Protislovje. Dečki otročjih let hodijo v zakajene tvornice, krepki delavci v najboljših letih, pa postavajo po uličnih vogalih. Zakaj? Zato, ker mladoletni dečki delajo za manjšo plačo in delajo občutno konkurenco odraslim delavcem. Drugič je pa kapitalistom tudi ljubše, da otroci proletarskih starišev ne hodijo predolgo v šolo, ker duševno krepki delavci bi v kratkem času pomedli z današnjo eigansko družbo.

— V slovenskem listu je neka dama pisala, da je potrebno, da se zelence nekoliko pobarva. Mogoče je imela dobro misel: s tem nikogar žaliti. Vseeno pa pripočam, naj dotična gospa najprvo prebarva svojega soproga, da ne bode več protiagitiral za dobrovoljne prispevke v prid štrajkojočim premogarjem in ne več zagovarjal skebov.

— V Minneapolis je neka pobozna stranica ki se nazivlje: Christian Workers. Govorniki te organizacije niso delavci; temveč v frakih in trdo polikanih ovrtnikih — od kapitalistov plačani hlapeci.

V svojih lepo zaokroženih stavkih in sladkih govorancah niti z eno besedico ne omenijo kapitalizma, temveč vedno pripovedujejo od nekega prečudnega veselja na drugem svetu, vedno zijajo

proti nebu. Vrag zna, česa iščejo po zraku. (Ta organizacija je do pike podobna slovenskim dr. Krevkovim krščanskim socialcem.) Nek govornik te stranke je rekel, da so mu mati rekli: sin, odkar si se zapisal v to lepo družbo, mnogo bolj spiš. No, mati niso zlagali; mož, kateremu so izvedeneli možgani, ne spi samo po noči, temveč tudi po dnevu. On spi vedno.

— Še se dobe filistri ki trdijo, da Slovenci nismo podjetni ljudje. To je pomota, mi napredujemo. V New Yorku imamo svojega šifkartarja, v Jolietu pa slavnoznanega kranjskega popa. (Mineral voda; glej inserat v A. S.)

— Pod današnjim sistemom se kapitalistom ni treba bati, da bi ne imeli dovolj in ceneno zidanih palač. Čemu bi plačevali delavcem po \$2 na dan. Zapreti je treba kolikor mogoče svobodnih ameriških državljanov ki zastojnjo tolečeje kamenje in delajo opeko.

— Neki hudomušni sodrug v Chicagu, mi je nekoč dejal, da je mesto Eyanston najmanj sto let za drugim svetom. Nekaj podobnega bi se lahko trdilo od nekaterih slovenskih farmarjih, ki so že po 50 let v tej deželi. Neko ženeo v Sartel, Minn. eem vprašal, če je že kedaj kaj slišala o socialistih. "Ah, ja," pravi ženica "to so tisti izgubljeni, ki po ulicah pejoje in uče novo vero." Premišljeval sem, kaj bi neki to bilo, ker socializem, klerikalizem, republikanizem in demokratizem ni vera. Vprašal sem jo, če misli na "Salvation Army", "Ja," pravi ženica, "nekaj takega bode." Zelo pa se je čudila, ko sem rekel, da poznam mnogo socialistov in da vsi ti smatrajo "Salvation Army" za versko oslarijo. No, ženice se ne sme zameriti; ona ve edino le isto, kar sliši od svojih enako podučenihi sosedov.

— Delavci, ali poznate anarhiste? Kdo pa meče bombe po železnih, topilnicah, plavžih, žičarnah, rudo in premogokopih in t. d. Morda Ema Goldman. Vprašajte slovenske vdove in sirote brez očeta v Cherry, Ill in Primero, Colo., gotovo bodo rekli, da ne. Anarhisti so kapitalisti, ki v imenu profita mečejo med delavce strahovite bombe, poleg tega pa imajo tudi vsa sodišča in vlado v svojih žepih. In ta anarhija bode trajala toliko časa, dokler ne postane mati zemlja splošna last vseh ljudi. Mogoče se v Clevelandu dobi kakšen urednik zeljnaste glave, ki bode vse te umore obesil na vrat Ferrerju.

— Pisatelji ki si mučijo možgane, da napišejo izmišljene povesti za meščanske "Magazine" in "Saturday Evening Post.", priporočam dobro medicino. Samo nekaj dni naj gredo med brezposelne delavce, hodijo naj napol bosi in lačni, po noči pa spati v kakšnem jarku ali pod mostom v družbi podgan in druge golazni, potem bodo lahko pisali resnične povesti v duhu modernizma, brez da bi mučili svoje možgane.

— Delavci po železnih rudnikih v Minnesoti se imajo edino le svojim organiziranim tovarišem pod drugih državah zahvaliti, da njihovih plač kapitalisti ne potisnejo še nižje. Strahpred unijo drži v šo, seveda premajhno plačo, vsaj na tem stališču. Sploh pa tudi v Minnesoti na večne čase ne bode tako kot je sedaj. Gotovo bodete še doživeli, ko bode v tem ameriškem Port Arturju nastal štrajk in siver drugačni, kot je bil tri leta nazaj, ko se še ni niti začel.

13. novembra je minulo eno leto odkar je kapitalistična zver za-

dušila nad 300 premogarjev v Cherry, Ill. Koronerjeva porota je razsodila, da je St. Paul Coal Co. kriva tritokratnega umora; državni rudniški nšpektorji in ljudstvo v splošnem je razsodilo isto tako. Vzlie temu so pa morilec še danes na prostem. Niti las se jim ni skrivil na glavi. Koliko hrupa in groženj je bilo takoj po katastrofi od strani državnih pravdnikov, a — leto je preteklo in vse je že pozabljeno! Ali so delavci tudi pozabili? Ako bi recimo par delavcev umorilo tristo kapitalistov, kakor je par kapitalistov tristo delavcev, mila jim majka! — že davno bi jih obesili. Kapitalisti morilec so pa svobodni, ker nezavednidel avei tako hočejo. In ne samo to, da so svobodni — delavci so jih tudi za nagrado poslali v postavodajo in kongres! Lahko se potem smejejo in nastavljajo novo morilno past za delavce. Nekteri ameriški delavci so res taki, da bi jim treba s krampom pušcat. Wake up, ye fools!

— Ponovno trdijo kapitalisti, da je poželjivost delavcev zakrivila dahanjšo draginjno.

Ali res? V tvornicah za volnene izdelke na Rhode Islandu zaslužijo delavci sedem do devet dolarjev na teden. V tvornicah za svilnate izdelke pa le sedem do osem dolarjev. Tudi v predilnicah za bombaževino ne zaslužijo več.

In s takim zaslužkom naj bi delavci preživeli svoje družine? To je nemogoče!

Ako delavci zahtevajo zvišanje svojih pihih plač, tedaj pridejo takoj kapitalisti in se derejo na ves glas, da so delavci poželjivi in da provzročajo draginjno.

ZOPET KAPITALISTIČNI UMOR.

V Delagua premogokopa, Trinidad, Colo., je 8. nov. eksplodiral plin. Rezultat: 75 premogarjevje bilo zasutih. Z rešilnim delom so pričeli takoj in drugi dan so rešili devet mož nepoškodovanih iz nesrečne jame. Lastnik premogokopa je Victor - American Fuel Co. Kakih petdeset premogarjev se je rešilo takoj po razstrelbi po podzemeljskih hodnikih v sosedni rov. Mnogo delavcev je ušlo smrti, ko so ravno tisti čas odšli na volišča glasovat. To je v par mesecih že druga katastrofa v tistem kraju, ktera je vsled neodpustne zanikarnosti kapitalistov pokosila kar na debelo življenja premogarjev.

POZOR SODRUGI AGITATORJU!

Slovenska delavska tiskovna družba, ktera izdaje "Proletarca," je izdala posebne naročilne karte (subscription cards) za naročanje lista. Pet takih kart se proda za \$6.00. Vsaka karta velja jedno letoletno naročnino na "Proletarca". Opozorjamo sodruge lokalne zastopnike in agitatorje za naš list, da si vsak naroči po šest kart. Karte morajo biti pri upravi lista plačane v naprej, t. j. z naročilo je treba obenem poslati tudi denar. Zastopniki jih potem lahko razprodajo med rojevi kteri še nimajo našega lista in vsak lahko naredi \$1.50 zastonj. Vsak pošiljatelj te karte, kteri na njo pravilno napiše svoje ime in naslov, se smatra našim naročnikom in dobiva list za celo leto.

Sodrugi! Pričakujemo, da se odzovete v polnem številu. Vsak zaveden sodrug, kteremu je "Proletarac" pri srcu, bo naročil pet kart. To je najlažji in najjednostavnejši način, pridobiti nove naročnike. Mi smo pripravljene dajati list na osmih straneh kakor hitro imamo 2000 dobrih naročnikov. Od vas je torej odvisno, da se to zgodi.

Upravništvo.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lastnik in izdajatelj:

Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.

Naročnina: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za pol leta. Za Evropo \$2 za celo leto, \$1 za pol leta.

Opisati po dogovoru. Pri spremembi bitnosti vsakega novega naročnika tudi STARI naslov.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY by South Slavic Workmen's Publishing Company Chicago, Illinois.

Glasilo Slovenske socialistične organizacije v Ameriki.

Frank Podlipce, President; John Petro, Secretary; Frank Jančič, Treasurer.

SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada, \$1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries, \$2 a year, \$1 for half year.

ADVERTISING RATES on agreement.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

2146 Blue Island ave. Chicago, Ill.

SOCIALIZEM MARŠIRA.

Pred 23 leti, dne 11. nov. 1887 so obesili v Chicagu Spiessa in tovariše. Strahopetna buržoazija jih je krstila za anarhiste in jim po svojem golem orodju — sodnikih in policajih podtaknila bombo na Haymarketu, da jih je tem boljše spravila na vešala.

Nepriistranska preiskava dogodkov je dokazala, da se je "prominentna gospa" H. . . . ki je imela intimno znanje z mešarskim trustjanom A. . . . da morajo ti tički umreti in vešalah, ker so odločni, inteligentni, požrtvovalni in so ustanovili politično delavsko stranko in hočejo v klavniškem okraju vpriporiti štrajk.

"Častiti sodnik" Gary, ki je vodil obravnavo, je pozdravil zjutraj svojo njega vredno boljše polovico: "Mama, mama! Vse je končalo srečno — sedem jih pojde na vešala in eden gre v Joliet." In poštema krščanska zakonska dvojica se je potem pozdravu objela.

Zakonski dvojici je ta obsodba odprla vrata v milijonarsko družbo.

Dne 11. nov. 1887 so šli obsojenci pogumno na vešala zvesti si, da morajo radi svojega prepričanja umreti na morišču, kot je pred že umrlo na stotine nesebečnih mož.

Pod vešali, z zanjko okoli vrata je pa August Spiess spregovoril z močnim glasom pomembne in preroške besede: "The day will come when our silence will be more powerful than the voices you are throttling today." (Napočil bo dan, ko bo naše molčanje močnejše kot glasovi, katere vi davite danes.)

Po končanem postavnem umoru so zarajali vsi oderubi, izkoriščevalci, sleparji, goljufi in tatovi na debelo. "Delavska politična stranka je mrtva, vbita sta delavska gibanje in socialistična misel, učitelj ljudstva so mrtvi," so veselo klicali bogati nedelani, drugi družemu in zopet zarajali okoli zlatega malika — profita.

Kratko je bilo veselje. Delavci, ki v začetku kar niso hoteli verjeti, da se je v resnici izvršil, ta sramoten umor, ki bo za vedno tvoril črni list v zgodovini razvoja ameriške republike, so žalovali, plakali in kleli morilce, ko so se prepričali, da je Golgata zopet imela žrtve.

A kratko je bilo tudi žalovanje! Delavci so uvideli, da s pretakanjem solz ne dosežejo nič. Kapitalisti imajo trdo srce kot brušen diament. Prošnje, solze ne opravijo pri kapitalistih tudi nič.

Prišli so se organizirati gospodarsko v moderniji obliki, pa tudi politično.

S politično organizacijo je bilo težko v začetku, ker so se demokratični in republikanski kandidati dobivali delavcem kot prijatelji. Le malo delavcev je bilo razredno zavednih, ki so umeli, da so obljube republikanskih in demokratičnih kandidatov navadna morska pena.

In ti delavci so pričeli vstrajno in sistematično agitirati za socializem. Prišel je bil sad dela v začetku, neznanstveno majhno je bilo število oddaljenih glasov za delavce — socialistične kandidate.

Ali število glasov je raslo od volitve do volitve, z njima sta naraščala delavska politična — socialistična organizacija in socialistični tisk.

Danes lahko rečemo, da je socialistična stranka postala faktor, v ameriški republiki, s katerim morajo računati gnile in korumpirane, kapitalistične stranke.

Vsi narodi, ki živijo v ameriški republiki, imajo skoraj že svoje socialistične klube in socialistično časopisje. Angleški "Appeal to Reason," tednik izhaja skoraj v pol milijona iztisih. Imamo angleške, nemške, češke in poljske dnevnike in tednike v drugih jezikih.

Ali zadnja volitev — dne 8. nov. — po 23 letih je pa dokazala, da molčanje postaja močnejše, kot glasovi, ki so jih zadavili. Preroške besede Spiessa pod vešali se spolnujejo.

Kapitalistično časopisje, ki rado poodenjuje, kedar gre za delavce, trdi, da so se socialistični glasovi skoraj podvojili, kar pomeni osemstotisoč socialističnih glasov.

Sodrug Berger je izvoljen državnozbornim poslancem, poleg njega je pa zvoljenih še kakih 16 do 18 deželnozbornih poslancev v raznih državah. Največ jih je izvoljenih v državi Wisconsin.

Sodrug! Bratje delavci! Socializem maršira v ameriški republiki! Ali mi se ne smemo zadovoljiti s pridobljenimi postojankami. Naš cilj mora biti osvojitve cele republike — vseh zakonodajnih zborov in zastopov in vseh javnih uradov — strogolavljenje kapitalistične človeške družbe in ustanovitve socialistične.

Volitve so minole, in moramo se takoj pripraviti za druge, ki se bodo vršile po preteku dveh let. Mi ne smemo držati križem rok. Naša naloga je: agitacija in organizacija — razširjenje socialističnega tiska v najširše ljudske kroge.

Kdor razume in govori tuj jezik, ne zadostuje, če agitira le v svojem narodu za socializem. V drugih narodih se nahajajo istakotako nezavedni delavci kot med Slovenci. Percentuelno jih je skoraj toliko kot v nas. Za socializem je treba pridobiti delavce vseh narodov. Zategadel je tudi naloga vsakega delavca, ki razume in govori več jezikov, da v njemu poznatih in umevnih jezikih tudi agitira.

Socializem maršira! Da bo socializem na svoji zmagoslavni poti prišel v najkrajši dobi do cilja, moramo skrbeti vsi.

Zavedni delavci na delo, da po dveh letih, število probujenih tovarišev, trpinov zopet podvojimo!

J. Z.

ŠPANIJA PRED REVOLUCIJO.

V Španiji neprestano vre. Zadržne dni so buknile vesti, da je Alfonsov tron v skrajni nevarnosti. Široko zasnovane ustaje republikancev in drugih radikalnih elementov, ki stremijo po republiki, so na dnevnem redu, odkar je padla portugalska monarhija. Vsled ostre cenzure španske vlade so te vesti naravnó dokaj nepopolne in zmešane, tako da zunanji svet malo zve kaj se v resnici godi v Španiji. Zvedlo se je toliko, da so ječe v Madridu in drugih večjih mestih polne revolucionarjev: republikancev in socialistov. V Barceloni in Sabadellu je razglašen generalni štrajk. Delavci iz Sabadella so hoteli 3. nov. prirediti obhod v Barcelono, toda general Weyler, znani eu-banski tiran, je z vojaštvom obhod preprečil. Policija in vojaštvo dan za dnevom razganjata shode, kjer se ostro napada kralja in kliče po republiki. Tudi armada se probuja. Zalotili so več častnikov, ki so med vojske delili revolucionarno čtivo. Položaj je sploh tak, da se ne bo nihče čudil, ako čez noč vzplamti revolucija, ki bo rodila novo republiko. Kralj Alfonso danes sedi na soden smodnika — le majhna iskrica in zlet bo za svojim bratcem Manuelom.

V portugalski republiki je pred nekaj dnevi grozila vojaška revolucija. Spuntalo se je več polkov; vojski so pričakovali več nagrade zato ker so pripomogli do ustanovitve republike, a so jih kmalu pomirili s tem, da so jim dali dolg odpust. Nova vlada je že izdelala načrt za ločitev cerkve od države, odpravila je plemstvo, tako da so zdaj vsi državljani politično junaki in proglasila trojni progon nad bivšo kraljevo dinastijo. Dne 5. nov., ko je minul jeden mesec, odkar je razglašena republika, je začasna vlada odprstila vse politične jetnike, ostalim kaznjencem je znižala tretjino kazni. Denar — več milijonov — kterega je vlada vzela samostanoma, se bo porabil za odplačevanje državnih dolgov, ktere je naredil bivši kronani vlačugar.

ŽENAM IN DEKLETAM.

Volilna bitka je končana! Socialisti so dosegli krasne vspehe, s katerimi je lahko vsaka zavedna žena zadovoljna.

V tej republiki, katero politični sleparji in neumni ljudje imenujejo deželo svobode, so ženske istotako sužnje kot v stari domovini. Trpijo pod gospodarskim pritiskom kapitalistov, poleg pa nimajo volilne pravice, da bi odločale tam, kjer se delajo zakoni. Kapitalistične stranke so vse proti enakopravnosti žene. Za enakopravnost žene so le socialisti v Ameriki in povsod. Radi tega pozdravlja vsaka zavedna žena vspehe socialistov pri zadnjih volitvah.

Žene! Ne smemo se zadovoljiti le s pozdravi. Organizirati se moramo, kot so organizirani naši moške in sinovi. Organizirati se moramo v soc. klubih, ako hočemo sebi in svoji deci boljše prihodnost, človeško družbo, v kateri ne bo treba, da bi hčere delavskih starišev bile prisiljene prodati za denar svoje telo pohotnim in bogatim postopačem.

Žene! Vzgojiteljice in odgojiteljice bodoče generacije ste! Koliko solza, koliko dela, truda in skrbi stane, da je hčer ali sin sposoben za delo. Prečule ste noči, da je vzrastle sin, dorastla hčerka. S solzami v očeh ste gledale za sinom, ko je prvič odhajal na delo — v tvornico, rudnik ali na visoko stavbo. Prvi dan se je vrnil zdrav . . . tudi drugi, tretji . . . Ali nekoga dne ga prinese razmesarjenega domov, kri, rdeča kri curlja iz pod obleke, krčevito so stisnjene njegove pesti, njegove oči, ki so v vas pogledovale ljubko, v kterih se je zrealila vsa odkritosrečna ljubezen do svoje matere, so zaprte za vedno. Postal je žrtev moloha kapitalizma — žrtev današnjega pr . . . gospodarskega reda. Vaši upi in nade so proč . . .

Vzgojile ste hčerko. Negovala ste jo kot punčico v svojem očesu. Kdo naj sešteje nasvete, ktere je dala mati, predno je hčerka prišla z delom za kapitaliste. V začetku je šlo vse gladko. Nekega dne je pa prišla pohotnim in bogatim pohotnežem v pest in mati jo je našla v hiši sramote . . .

Taka je osoda otrok delavskih starišev v kapitalistični družbi, le manjšina se ji izogne.

Žene! Gotovo želite, da vaših otrok ne doleti taka osoda. Organizirajte se in se borite za zrušenje kapitalističnega gospodarskega sistema. Kjerkoli so socialistični klubi, pridružite se jim. Ako je ženam mogoče ustanoviti svoj klub, tedaj na delo in ne odlašajte.

V Chicagu je ženski jugoslov. suc. klub "Proletarka" št. 7. jugoslov. soc. zveze.

Prihodnja redna seja se bo vršila v nedeljo dne 11. decembra t. l. 2821 So. 40. Ave. Vsaka slovenska žena in dekle dobrodošla, ki je za enakopravnost žene in proti kapitalističnemu družabnemu redu.

Mary Jereb, tajnica.

MISTER SAKSER ZA SVOJ ŽEP.

Predzadnji teden se je v Chicagu mudil Mister Sakser iz New Yorka. To še ni nič posebnega. Sakser lahko pride če hoče vsak teden v Chicagu. Ampak Mister je začutil potrebo, da je v nekem slovenskem salunu na Centre Ave. nekaj kvasil o socializmu, in to je kaj drugega. Ker je pa Mister Sakser pri lahkovernih Slovencih v Ameriki še vedno nekaj drugi "kranjski kralj" za Jolietkim Nemanicem, je umestno če se njegov "argument" o socializmu — dasi ga je mesil samo v salunu in

majhnem krogu navzočih — malec postavi v javnost.

Ko je nekdo navzočih omenil socialiste, rekel je Sakser: "Jaz sem tudi socialist, in sicer tak socialist, da gledam najprvo za svoj žep, da je za Sakserja prav, potem šele za druge. Socialisti so tudi takšni."

Lepšega spričevala si Sakser ni mogel dati. Mi vsi že davno vemo, da je Sakser samo za svoj žep — zato pa tiska skebski list — tudi smo to že povedali v "Proletarcu" — in Mister Sakser je zdaj vse to sam potrdil! Bravo! Seveda, "Glas Naroda" bi pisal, da je to laž. Ampak fakt je, priče so za to, da je Sakser rekel, da je najprvo za svoj žep! Kar se pa tiče njegove pripombe, da "so vsi socialisti takšni", se Mister naravno grdo moti. Kajti, ako bi bili socialisti takšni ko je "socialist" Sakser, da so namreč samo za svoj žep, imeli bi že svoje šifkartašnice; pošiljali bi drugim denar v stari kraj — ne bi priporočali, da si ga naj vsakdo sam pošlje po pošti — in vsaki bi skebske liste. Toda socialisti tega ne delajo; tako dela samo Mister Sakser in drugi, ki so kakor on — samo za svoj žep.

"Socializem je neumnost. Kako naj navadni delavec, kteri ceste pometa, dobi ravno toliko plače kakor tisti, ki vodi kakšno veliko podjetje?" Tako, ali nekako v tem smislu je dalje blebetal "učeni" Sakser. Joj, kako "kumšt-no"! Vidi se, koliko Sakser razume o socializmu. Kdaj so pa socialisti govorili o kakšnih "plačah" v socialistični družbi? In kakšna podjetja bodo vodili posamezniki? Sakser si menda predstavja, da bodo privatne šifkartasnice in skebske tiskarne tudi v socialistični družbi, in ne gre mu v glavo, kakor vsakemu špekulantu in kapitalistu, kako bi ljudje njegove vrste sploh živeli, da ne delajo samo za svoj žep.

Sakser je tudi dejal, da so si delavci sami krivi, da se jim slabo godi. Naravno — dokler čitajo "Glas Naroda" in druge protidelavske skebske časopise! Ali jim je morda Sakser v svojem skebskem dnevniku, slovenskem in hrvatskem, kdaj podučil kako si naj izboljšajo razmere? Yes — menda takrat ko jih pozivlje, da naj glasujejo za republikance in demokrate!

"Moji delavci so dobro plačani, boljše kot v kteri unijski tiskarni" — se je pral Sakser, ko se je spomnil, da je v Chicagu. Ne vemo dosti o plačah v Sakserjevi tiskarni; vemo pa da je Mister boss pred dobrim letom svojim vslužbenecem plače znižal, kar se gotovo ne bi bilo zgodilo, da je tiskarna unijska. Vsekakor pa Sakserjevi samohvali ne verujemo, dokler ne vidimo v njegovih listih in na njegovih tiskovinah "union label."

Zadostuje. Povedali smo bossu Sakserju le toliko, da ne bo mislil, da je ugnal socialiste v kozji rog s svojimi neumnimi trditvami. Škoda le, da ni bilo med navzočimi, ko je Sakser prodajal svojo "učenosť", nobenega, kteri bi ga bil razgalil za vsako besedo tako, da bi newyorškega mistra kmalu minulo vsako veselje, lagati o socialistih.

BLAZNI SISTEM.

"Reading (Pa.) Herald" je nedavno prinesel sledeči oglas:

"Isčem delo. Zmožen sem za vsako delo in tudi voljan delati. Imam ženo in otroke, zaktere moram skrbeti. Krasti ne maram, niti ne razumem beraškega poklica. Ali je kje dobi človek, kteri mi more dati zaslužek, da zamožem preživeti svojo družino? Le majhna poskušnja zadostuje, da dokazem svoje zmožnosti. Naslov: 338 Moss St."

Nek inšpektor je pred kratkim obiskal chikaške klavnice. Kar je videl, poroča "American Flintu":

"Videl sem velikansko ledenico, v kteri je shranjenih 135.000.000 jajec. Samo v jedni sobi sem videl 1.500.000 funtov masla; v celem poslopu je — rekli so mi — 20 milijonov funtov masla na ledu. V jedni drugi sobi sem videl enajst milijonov funtov zmznjenih kokoši. V pednem samem

oddelku velike ledenice se nahaja 20.000 zmznjenih jagnjet."

Lansko leto je Armour Packing Co. izplačala 35 procentov dividende od glavnice \$20.000.000. Vse ta dividenda je prišla iz zmznjenih jajec, masla in mesa, kteremu so podražili ceno. Iz gornjega poročila, pa vidimo, da letos bo ravno tako. Volitve so minule — pripravite se na nov davek, ki ga bo treba plačati mesarskim kraljem zamrznjeno mrhovino.

— Kitajski cesar je izdal ukaz, ki določa, da se prvi parlament za Kitajsko skliče leta 1913. Krona je s tem deloma ugodila želji senata in odposlaništvam deželnih vlad, ki so v spomenici izrekli željo in zahtevo, da naj vlada skliče parlament v najkrajši dobi. Po programu umrle cesarice vdove, bi sevali parlament še leta 1915. In še pred kratkim je cesarska vlada odklonila vse prošnje, v katerih so državljani izrekli želje, da naj se skliče parlament še pred letom 1915.

Komaj je ukaz zagledal bel dan, že je šla policija od hiše do hiše in obveščala prebivalce o vsebini ukaza. Takoj so zaplapolali nad vrati prapori z zmajem in razobesili so svetilke iz papirja. S tem so Kitajci izrazili, da želijo parlament.

— V Nemčiji zahtevajo kapitalisti po svojem časopisju, ki je v službi nazadnjaštva, da vlada ne dovoli uličnih demonstracij in da sme policija nastopiti najostreje proti demonstrantom. Želijo tudi, da bi štrajkarji ob času štrajka ne smeli razpostavljati straž. Te želje kapitalistov bodo ostale le želje. Delavci v Nemčiji so dandanes tako dobro organizirani, da lahko odbijejo kapitaliste kedar jih hočejo oropati njih političnih pravic.

— Naslednji dogodek dokazuje, da so interesi kapitalistov mednarodni, da kapitalisti podpirajo drug drugega in se združujejo ne glede na vero in narodnost, kedar gre za njih koristi.

Bethlehem Steel družba, ki je nastala leta 1904 tem potom, da so se združile razne ladjedelnice s kapitalom \$30.000.000, je sedaj osvojila največjo ladjedelnico v Philadelphiji. Pokupila je večino delnic ladjedelniške družbe po imenu Cramp. Predsednik nove mu trstu je Chas. M. Schwab, prejšnji predsednik trsta za jeklo in železo. To novo trustjansko podjetje je pa podpiral Bodenhausen, ravnatelj nemške trdke Krupp. Imel je konferenco s Schwabom in rekel, da je želja nemške trdke Krupp in angleške Viekers Sons in Maxim, da Bethlehem Steel družba pokupi delnice od ladjedelniške družbe Cramp.

Vzlic temu bodo majhna narodna ščeneta, ki skladajo svoje duševne odpadke v narodno šovinističnih listih, rekli: Brezdomovinci, izdajalci naroda so socialisti.

No, pa kdo naj ščenetu zameri, če ob cestnem voglu privzdigne svojo nožico?

— Na Portugalskem prihajajo reforme druga za drugo. Ločili so cerkev od države; odstranili so plemstvo; prihodnje volitve se bodo pa vršile na podlagi splošne in enake volilne pravice.

S političnimi pravicami za ljudstvo ne šteti nova republika.

Resnica je, da ljudstvo ne more jesti političnih pravic. Ali politične pravice so sredstvo, s katerimi si lahko ljudstvo zboljša bedni gospodarski položaj, ako jih ume rabiti. Tudi na Portugalskem bodemo kmalu doživeli boj med kapitalisti in delavci.

— Antisemitizem (krščansko socialstvo ali ajmohtarstvo) peša na Dunaju, odkar se je dr. Lueger, vodja antisemitov preselil k veliki armadi, da tam požira komatne žide in pomaga glavarju pekla peči njih duše na ražnju in v razbeljenem olju.

V volilnem okraju za nižjeavstrijsko deželno zbornico, kterega je zastopal umrl Lueger, je bil izvoljen deželnozbornim poslanem sodrug Schummeier.

— Za najvažnejšo svetovno uprašanje smatrajo nekateri Slovenci (ne vsi): "Ali boš kaj tretal?"

Dopisi.

Herminie, Pa.

Društvo "Prostomisleci" št. 87, S. N. P. J. v Herminie, Pa., se iskreno zahvaljuje za poslano svoto po bratu Jakobu Krofl, v Blacton, Alabama. Darovalci so sledeči: Po \$1.00 George Kaufner M. Kotar in John Perko. Po 60 ct.: John Čofer. Po 50 ct.: Jakob Krofl, M. Schauer, John Blatnik, John Machek, Frank Testen, M. Lutenberg. Po 25 ct.: M. Brilli, Fret Stricel, Jos. Avbel, Jos. Skok, Jos. Vertish, Albert Toys. Po 15 ct.: John Hribar in po 10 ct.: Martin Stritzel. Skupaj svoto \$8.35.

Še enkrat najsrčnejša hvala vsem darovalcem, ker se nas spominjate v tem bednem stanju, v katerem je prizadetih tudi mnogo Slovencev. Osmi mesec se že borimo; osem mesecev že trpimo in rušji še osem, kakor da bi šli delati pod stariimi pogoji. Dasi zima trka v ušesa, na vrata ne more, ker bivamo večinoma v sotarih, v katerih nas je že sneg parkrat obiskal, vzlic temu ne bode mo zgubili poguma.

Na naši strani so zavedni delavci, ki radi priskočijo na pomoč, kedar so njih bratje v mili. V Westmoreland okraju zdaj gradijo hišice za štrajkarje. Zelja premogarskih baronov se ne bo uresničila. Željno so čakali zime, češ, štrajkarji se bodo podali, ako nečajo zmzniti s svojo deco in ženami.

Unija premogarjev U. M. W. of A. tudi skrbi za nas. Dobimo trikrat na dan jesti. Ali manjka nam pa za obleko in zavarovalna društva. Dobra člena Jednote najhujše peče, ako ne more poravnati jednotlivih prispevkov. Vsled tega smo primorani obrniti se do članov S. N. P. J., da nam priskočijo z malimi doneski na pomoč, da ne prenehamo biti člani vrle jednote.

Bratje! Kedar se pri nas obrne na boljše in bodete vi v sili, tedaj bodemo prvi, ki homo prišli na pomoč.

Pozdrav vsem zavednim delavcem. Tebi, "Proletarec" pa obilo naročnikov, ker neustraheno zastopa koristi delavcev in bčaš štrajkolomstvo (skebarijo).

Za društvo "Prostomisleci" št. 87, S. N. P. J.

Jože Bric.

Chicago, Ill.

Cenjeni sodrug!

Ni dopis! Krstil bi vse za zmes, ako bi dajal imena po člankih in noticah, ki sem jih čital v listu "slov. delavcev" v Ameriki, vulgo "G. N."

Na prvi strani v št. 252 čitam reklamo za slovensko, pa rimskokatoliško (to je breznarodno) cerkev v New Yorku. Potreba cerkve se utemeljuje s tem, da se Slovenci ne odtujijo svojemu narodu. O dušobrigi, o peklu, angeljih, nebeškemu veselju, o plačilih in kazni po smrti in v reklamni notici za cerkev ne duha ne sluha. Reklama je res dobro prešudirana, rekel bi lahko trgovsko moderna ali pa jezuitsko načelna: namen posvečuje sredstva.

Na drugi strani v uvodnem članku "Draginja in volitve" pa čitam v zadnjih stavkih: "Zdaj pridejo volitve in zdaj naj bi volileci si dobro premislili, katere kandidate bodo volili. Ljudstvo ima moč v rokah, ali je ne vé in ne razume vporabiti."

Ko sem prečital članek, bi bil rekel "G. N." je "allright" list, da nisem drugod čital, naj njujorški Slovenci glasujejo za republikance. Republikanci so s carinskimi tarifnim pripomogli do draginje. "G. N." sam prizna, da je draginjo zakrivil tarif.

V 250 št. čitam, da se naj delavci tolažijo s tem, ker je nekaj hrvaških bankirjev bankrotiralo in ogoljufalo delavce za kravno zaslužen denar, da ne utečejo kazni, ker bodo prejeli plačilo na drugem svetu.

V isti št. ja zopet čitam poziv na sorodnike, da bi priskočili na pomoč Franu Zupančiču, kteremu inkvizicija na Ellis Islandu ne dovoli stopiti na suho, ker nima \$25.00.

Ker že od nekaj velja reči, kdor hitro da, dvakrat da, bi bilo pametnejše, da bi izstala reklama za cerkev, pa bi ljudje, ki so s cerkvena stališča vneti, da ne i-

...nje slovenski narod v Ameri-
ki, nabrali med seboj svotico, pa
je posodili nesrečnemu rojaku.
Storili bi dobro delo, za nebesa si
pa kupili prvi sedež. Z neznanostjo
pa dosegli isto, kot če bi
bogu zidali hram, katere podira
voda, kadar je slabe volje.
Neumnost je pa "listu slov. de-
lavcev" dajati "nasvete." No, tam
je vedo, kako se iztisne groš iz
delavskih žepov. Zmes — brez
glave in repa, brez smisla, slabo
oblikovana kasa, po kateri plavajo
povojne oevirki, se vleče kot nit sko-
zi me izdaje.
Kogar hočejo pogubiti bogovi,
ga vdarijo s slepoto. Gluh in slep
ne vidi napredka in drvi v svo-
je pogubo.
Takim ljudem ne rečem druž-
be. Good bye — farewell!
M. K. — n.

no določiti oblika in število iztisov.
Novoletna izdaja bo najboljša
sredstvo za pridobitev novih bo-
jevnikov za socializem.
Sodrug! naročite jo pravočas-
no!
**Slovenski delavci v Indianapo-
lisu!**
Vsako tretjo nedeljo v mesecu
ima jugoslov. soc. klub "Sloveni-
ja" št. 25. svoje redno zboro-
vanje.
Tedaj je prilika, da se novi člani
vpišejo v klub, se pridružijo
delavcem, ki se borijo za zboljša-
nje bednega delavskega polo-
žaja.
Tovariši delavci! V socialistič-
ne klube, ako hočete zdrobiti ka-
pitalistično sužnost.
Filip Godina, tajnik.

**Delničarji jugoslov. delavske ti-
skovne družbe!**
V ponedeljek, dne 21. nov. t. l.
bo občen zbor delničarjev v Kost-
katovi dvorani 3834 W. 26. ulica,
vogal 26 ulica in Avers Ave.
Zborovanje prične točno ob 8.
uri zvečer.
Delničarji, ki še niso oddali
svojih delnic, naj jih prinesejo s
seboj. To je zadnji opomin.
John Petrich, tajnik.

**V Hackett, Pa. se je vstanovil
jugoslov. soc. klub. Tajnik kluba
je sodr. Anton Mrak, Box 31.
Klub ima št. 29.**

**Tudi v Kansasu se širi sociali-
zem. V Mulberry, Kans. so vsta-
novili jugoslov. soc. klub. Klub
ima št. 30. Tajnik je sodr. John
Lekše Breezy Hill Sta. Box 24.**

**Vse tajnike jugoslov. soc. klubov
prosim glede tiskovin pot-
pjenja. Tiskarna ej preobložena
z delom. To zadržuje. Tekom 14
dni bo vse v redu.
Za socializem.
John Petrich, taj.**

LISTU V PODPORO.
— Ker marsiča socializem v
Kenoshi, Wis. \$1.55.
— Reading, Pa. Fr. Košmerlj
25 centov.

Listnica uredništva.
Conemaugh, Pa. Resnicoljub.
Res je, da g. Pajk ni nič ovrgetl v
"G. N." Priznava tudi mi, da je
prav robato ozmrjal vse, ne do-
taktivši se faktov. Ali Vaš dopis
ima slično vsebino, kot dva dru-
ga, ki smo ju že priobčili. Vi le
potrdite, kar so pisali že drugi.
Škoda bi bilo za prostor, da bi
radi ene neznanice in domišljave
osebice, prinesli eno kolono ali
še več v vsaki izdaji.

Mi smo prepričani, da bodo
člani S. D. P. Z. pognali malega
pajka v najtemnejši kotiček nje-
gove pajčevine. Tudi pevsko dru-
štvo se ne bo dalo pognati v kozji
rog. Domišljavi ljudje so še
vedno letali visoko, sedali so pa zelo
nizko.

Pišite o delavskih razmerah, o
izidu volilne bitke. To bo zanimalo
vse slovenske delavce in obrt-
nike. Ne zanimajo se pa vsi za
čudežne dogodke malega pajka,
ako jih direktno ne piče. Toliko
v pojasnilo — pa brez zamere.
Pozdrav!

**VABILO NA VELIKO JESENSKO
VESELICO**

katero priredi društvo "Slavija"
št. 1. S. N. P. J. dne 19. nov. t. l.
to je v soboto zvečer v veliki Na-
rodni dvorani, na 18. cesti in
Center Ave.

Ker je veselica namenjena v
korist društveni blagajni, vabi
društvo vse cenjene rojake in brate,
da se omenjenega dne pridru-
žijo veselici, na kateri bodo vsak
našel obilo zabave v domačem
krogu.

Na veselici se bodo delili tudi

krasni dobinki, ki prav dobro tek-
nejo, posebno pa na "Zahvalni
dan," ki se obhaja par dni po-
zneje.
Ker nas družijo bratska vez, zato
je upati od rojakov in bratov, da
nas polnoštevilno obiščejo, zakar
jim bode društvo hvaležno, ter
istotako vračalo vseh slučajih.
Za izvrstno zabavo in točno po-
strežbo bode skrbel
ODBOR.

**V Buffalu se je vršil zbor lute-
ranski duhovnikov. Zbor je za-
ključil, da ostane srednjeveški
naokoli peklju in peklenščeku še v
veljavi.**

Mi nimamo vzroka, da bi se z
duhovniki pripravili glede njih ve-
re. Kdor potrebuje pekel in pe-
klenščeka, da ne začne na pot hu-
dodelstva, naj se teh sredstev tu-
di drži. Ali ti ljudje naj si pa ni-
kar ne domišljajo, da so na višji
moralni stopinji, kot ljudje, ki ne
potrebujejo pekla in peklenšče-
ka, da bi jih varovala, da ne zgre-
šijo pot poštenosti.

Prepričani smo, če bi kdo res-
no vprašal oznanjevalce pekla in
peklenščeka, kje je pekel, da bi
jih to vprašanje spravilo v za-
drego.

Ljudje, ki mislijo in si ne dajo
omrežiti razuma s praznimi fra-
zami, so se že zdavnaj prepriča-
li, da sta pekel in peklenšček le
pojmovalni abstrakciji, ki života-
rita le v človeških možganih in
ne drugod.

— Izvolitev sodr. Viktor Ber-
gerja državnozbornim poslan-
cem in poraz Rooseveltovih kan-
didatov v New Yorku je najzna-
čilnejši pojav v minoli volilni borbi.
Zmaga demokratov nad repu-
blikanci je pa brez vsakega po-
mena. V Ameriki je že stara na-
vada, da volilec, ki ne mislijo ni-
ti tako daleč, kot sega njih nos,
volijo zdaj demokratično, v dru-
gič pa republikansko, ali narobe.
To je brezsmiselna akcija, ki do-
kazuje, da večina ameriških vo-
lilcev nima danes še nobene-
ga političnega prepričanja.

Naobratno pa dokazuje ogrom-
ni naraščaj socialističnih glasov,
da se stare stranke drobe in da
vstaja mlada socialistična stran-
ka s politično zreli volilci, ki
se vedajo komandirati po kapi-
talističnih političarjih. Največje
zmago so izvojevali sodrugji v
Milwaukee. Izvoljeni so vsi so-
drugji, ki so kandidirali za raz-
na mesta v okraju Milwaukee.
Ta uspeh je pa posledica organi-
zatoričnega dela sodrugov v Mil-
waukee. In organizatorično delo
je potrebno, ako hočemo izvoje-
vati zmage.

Glavovnica je za delavca bolj-
še orožje, kot puška repetirka ali
pa brzostrelni top. Ali delavec
mora tudi znati sukati in izrabiti
to orožje. Delavec se mora za-
vedati, kaj je socializem, zakaj
glasuje za socialistično stranko.
Socializmu ne koristi, ako volilec
glasuje za socialistično stranko
in socializem jim je pa španska
vas. Zategadel mora biti zadača
vsem socialistom razširiti sociali-
stične nauke med delavci. In to
zvršijo, če širijo med delavci so-
cialistični tisk: socialistične knji-
ge, brošure in časnike.

"Proletarec" ima razno socia-

**PRVA SLOVENSKA
Vinarna in Gostilna
v Kaliforniji,**

kjer se toči dobra vina in importirano pilsensko
pivo. Prodaja vina na galone in na drobn.

Ant. Schnabl,
cor. Trumbull ave. in 26. Str., Chicago, Ill

**PRVA SLOVENSKA
Vinarna in Gostilna
v Kaliforniji,**

Ant. Schnabl,
cor. Trumbull ave. in 26. Str., Chicago, Ill

PHILIPS BROS. & CO.
Gen'l Agt's, 2 Washington St., New York.

Skladišče čevljev
za dame, moške in otroke
Domača tvrdka
Izdeluje nove čevlje po meri in prevzame vsa
popravljalna dela, spadajoča v čevljarstvo obrti!

Za obila naročila se priporoča al.
občinstvu
JOSIP JECMENJAK, lastnik
1831 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

Billiards, Pool Table, Prenosišča za potnike.
Jedi pripravljene po domače. Odprto po dnevi in po noči.
P. Perič, 1412 W. 18. St., Chicago, Ill.

listino čtivo v zalogi. Sodrugji!
Skrbite, da pride med delavce.

Kdor želi biti zastopnik lista od
naših sodrugov naj nam to nazna-
ni, da mu pošljemo pobotne knji-
žice.

**VSEM DELNIČARJEM JUGO-
SLOVANSKE DELAVSKE
TISKOVNE DRUŽBE.**

Direktorij je sklenil na zadnji
seji, da se pozovejo vsi delničarji,
ki imajo delnice, da pošljejo svo-
je delnice radi kontrole na upravi-
ništvo "Proletarca". Istotako po-
zivilje direktorij vse tiste, ki so
morda plačali delnice, pa jih niso
dopili, da pismeno obvestijo o tem
upravnistvo "Proletarca."

Ta razglas je veljaven za devet-
deset dni od tistega dne, ko se je
razglasil. Po 90 dneh se bodo raz-
dale delnice B. vsem tistim, ki so
plačali delnice in upoštevali ta
razglas.

Po 90 dneh se bodo vse druge
delnice preklicale neveljavnim.
Veljavne bodo le delnice B.

Vse delnice morajo biti vposla-
ne do dne 9. nov. 1910
Delničarji vpoštevalje ta raz-
glas, da se kasneje ne bo nihče
izgovarjal, da ni vedel za ta od-
lok direktorija, če bo trpel škodo.
Direktorij.

Novo JESENSKE obleke
v vseh najnovjših
krojih in barvah
\$7.50 do \$25.00
"PRESTO"
najnovjši patentovan ovratnik.

Sukne
p. krojih Kerseys, Vicunas,
in Tweeds v vseh barvah za
moške, dečke in otroke
\$6.50 do \$30.00

**LAWNDALE
CLOTHING HOUSE**
S.W. Corner 26th & Central Park Ave.

Rudolph Layer,
lastnik.

**DOBRA, DOMAČA GOSTILNA
v Clevelandu, Ohio**
J. SVETE po domače pri ZALARJU
6120 St. Clair ave

toči vino, pivo in žganje prve vrste. Smodke
prve kvalitete so na prodaj. Za mnogobrojen
poset se priporoča rojakom v Clevelandu, pa
potnikom Lastnik.

**AVSTRO-AMERIKANSKA
ČRTA.**
Najpripravnější in najcenejša para-
brodna črta za Slovence in Hrvate.

**Regularna vožnja med New-
Yorkom, Trstom in Reko.**
Brzi poštni in novi parobrodi
na dva vijaka:

**Martha Washington, Laura,
Alice, Argentina in Oceania**

Druge nove parnike, ki bodo vozili 19
milj na uro, gradijo.—Parniki odpluje-
jo iz New Yorka ob sredih ob 1 po-
poldan in iz Trsta ob sobotih ob 2
popoldan proti New Yorku.—Vsi par-
niki imajo brezžični brzozjav, elektri-
čni razsvetljava in so moderno urejeni.
—Hrana je domača. —Morsarji in
zdravniki govorijo slovensko in
hrvatsko.

Za nadaljne informacije, cene in vozne
liste obrnite se na naše
zastopnike ali pa na:

PHILIPS BROS. & CO.
Gen'l Agt's, 2 Washington St., New York.

Skladišče čevljev
za dame, moške in otroke
Domača tvrdka
Izdeluje nove čevlje po meri in prevzame vsa
popravljalna dela, spadajoča v čevljarstvo obrti!

Za obila naročila se priporoča al.
občinstvu
JOSIP JECMENJAK, lastnik
1831 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

Billiards, Pool Table, Prenosišča za potnike.
Jedi pripravljene po domače. Odprto po dnevi in po noči.
P. Perič, 1412 W. 18. St., Chicago, Ill.

Slovenec in Hrvatom priporo-
čam svoje moderno brivnico.
FRANK ZORNJAK.
1837 So. Centre ave., Chicago, Ill

**Importiran starokrajski
tobak vsake vrste**

za cigarete, pipe in žvečenje. Im-
portirane cigare in cigarete. Vse
pristno in po zmernih cenah.

VAC. KROUPA,
1225 W. 18th St. Chicago, Ill.

POZOR! POZOR!
IG. KUŠLJAN
GOSTILNIČAR
229-1st Ave., Milwaukee, Wis.

Ima najbolje pišaje in vedno pripravljene pri-
prizek po zmerih cenah.—Lokali in potujoči
rojaki—dobrodošli!

Slovenec in Hrvatom!
namenjamo, da izdelujemo raznovrstne
obleke, po najnovjšem kroju. Unijako delo; trpešno in lično
V zalogi imamo tudi razne druge potrebščine, k sp.
daji v delokrog oprave — oblek.
Pridite in ogledite si našo izložbo.
Z vsem spoštovanjem
J.J. DVORAK & CO.
UNION CLOTHIERS—TAILORS
BLUE ISLAND AVE.
1853-55 Blue Island Ave.
Chicago, Ill.

**Sodrugji! Priporočaj-
te hrvatskim delavcem
"Radničko Stražo!"**

**I. STRAUB
URAR**

1010 W. 18th St. Chicago, Ill.
Ima večjo zalogo ur, verižic, protov-
nov in drugih dragotin. Izvršuje tudi
vsakovrstna popravila v tej stroki po
zelo niski ceni.
Obiščite ga!

Društvene regalije, kape, prokorumna
bandera itd.
za slovenska društva najbolje proekrže
Emil Bachman
1719 So. Centre ave., Chicago, Ill.

Vise ZAVEDATE
da je slika najboljši spomin na po-
roko. Priskrbiti si najboljše.
Zglasite se pri

Wilke

dobropoznanemu fotografu, ki izdeluje vsakovrstne
in najfiniješe
slike: otroke, družine, skupine, ženitve in društvene
skupine.
Fotografira tudi zvečer po naročilu.
1438-1440 BLUE ISLAND AVE., CHICAGO.
NA VOGALU 14. PLACE.
TELEFON CANAL 287. USTANOVLJENO 1883.

Izdelujemo obleke po meri
po \$20, \$22, \$25.
Prodajemo gotove obleke po
\$10, \$12, \$14, \$15
**Imamo veliko zalogo modernih klo-
bukov v najraznovrstnih bojah.**

**V zalogi imamo tudi veliko zalogo srajc, kra-
vat, jank, spodnjih hlač, opank, i t. d.**

Za mnogobrojna naročila se priporoča
JURI MAMEK,
PRVA HRV. TRGOVINA ZA OBLEKE
1724 S. Centre Ave., Chicago, Ill.

Zdravljenje mož v 5 dneh
brez noža in bolečin
Varicocele, Hydrocele (RAZŠIRANJE
ŽIL)

Ozdravim vsacega, kdor trpi na Varicoceci, Strieturi. Dalje
ozdravim nalezljivo zastrupenje, živčne nezmožnosti, vode-
nico in boleznj tihoših se možkih.
Ta prilika je dana tistim, ki so izdali že velike svote
zdravnikom ne da bi bili ozdravljeni in moj namen je, po-
kazati vsem, ki so bili zdravljeni od tucetov zdravnikov
brezuspšno, da posedujem le jaz edino sredstvo, s kterim
zdravim vsespšno.
Za neuspšno zdravljenje ni treba plačati—le za vspešno
Ozdravim pozitivno želočečne bolezni, pljučna, na jetrik
in ledvicah ne glede kako stara in bolezen.
Tajne možke bolezni zdravim hitro, za stalno in tajno. Živčne onemoglosti
slaboet, zguba kreposti, napor, zastrupenje in zguba vode. Pljuča, nad-
Bronchitis, srčne bolezni in pljučne zdravim z mojo najnovjšo metodo.
... Zenske bolezni v ozadju, beli tok in druge zdravim za stalno. —Zastrupljenje
in vse druge kožne bolezni kakor prišče, ture, garje, otekline.—Močni tok in
druge bolezni. Preišče in svetuje zastoj. Govorimo slovensko.

DR. ZINS, 41 SO. CLARK ST. CHICAGO
between Randolph and Lake Sts.
Urađuje: od 8 ure zjut. do 8. ure zvečer. V nedeljo: od 9 ure zjut. do 4 ure poj

ALOIS VANA
— izdelovatelj —
Jako važno vprašanje?
"Ali sem že poslal zaostalo na-
ročnino na "Proletarca"?"
Se ne! —
1837 So. Fisk St. Tel. Canal 1465

Novo! Novo! Novo!
Ravno kar je iznajdena
**čudodelna "Cancheater" svetilka
za petrolje.**

V tej svetilki gori navadno petrolje, (kerozin) in daje
luči za 100 sveč. Je boljše in ceneje od električne ali pi-
love luči. — Na vsacih 8 ur zgore samo za 1 cent olja:
Ne kadi in jo ni treba snati. Luč se proizvaja iz 95%
zraka in le 5% kerozina. — Kup la (posoda) in vse re-
zen glaza je iz solidnega nikla.
Cena ji je samo \$5.00 Express plačamo mi
Pišite po podrobnosti s priloženo 2c znamko na
Frank Petrič-a
2626 SO. HARDING AVE., CHICAGO, ILL.

NAJBOLJŠA KUHINJA!
Billiards, Pool Table, Prenosišča za potnike.
Jedi pripravljene po domače. Odprto po dnevi in po noči.
P. Perič, 1412 W. 18. St., Chicago, Ill.

VOJSKA IN DELO.

Prav tako kakor goni ladinj vijak ladjo vedno naprej, sta tudi vojska in delo vzrok ljudskemu razvoju.

Temeljni problem primitivnega ljudstva je bil: posameznike, tvo- roče kolektivne skupine, rodove, horde itd. prisiliti, privajati in vzgojevati za red družabnega življenja, prilagoditi namreč vsi njihovo osobno delavnost onim vzajemnim koncesijam in ozirom, s katerimi je jedino mogoče v ljudski družbi živeti.

Prvo sredstvo, ki je šlo za osvojitvijo družabnega reda, je bila vojska. Posamezniki so se naučili ne-le pokorjevati se poveljem načelnikov, ampak tudi ravnati v soglasju z ostalimi ter podreti svojo lastno delavnost koristni skupine, rodu, horde in drugih posameznikov, kajti grozila je nevarnost nepričakovanih napadov, ki so bili takrat zelo v navadi.

Toda vojska je imela vedno in ima vedno v sebi negacijo same sebe. "Imajo kraja za svrhu in moritev za sredstvo," povzbujajoč k ubijanju sovražnikov, mora potlačiti in popolnoma uničiti v bojevnih — in v primitivni dobi so bili vsi bojevniki — čut spoštovanja k človeškemu življenju. Ti ljudje, ki se zaradi kterelega koli števila storjenih umorov na bojnem polju proslavljajo in na- grade dobivajo, ne morejo na kak čudežni način pridobiti si spoštovanja k življenju človeka, niti k pravu bližnjika (niti dobiti smisel za srar, za svobodo, za lastništvo, za rodbino itd.) kaj takega bi se mogli edino pridobiti le tedaj, ko bi zanemarjali vojaški tabor za dobo in deželo miru.

Psihologijo vojaštva — utvorjeno na temelju nasilja in nadvlade — so ličili složno vsi pisatelji, tudi ortodoksni, kot so n. pr. Speer, kot posledico omenjenega spoštovanja k pravu bližnjika, kar je neizogibno moralo biti stalni vzrok vojske; sleharno delo namreč daja posamezniku specialne značajne navade, njegovo smer in čutenje.

Žal, tudi zgodovina starega veka, srednjega in pa moderna, zgodovina ofenzivnih vojsk in osvojevanja kolonij, kažejo le sramotne dokumente te težke, žalostne resnice. Angleži, kateri stoji na višini sočasne civilizacije, prožajo nam baš najnovejše teme primere s svojo vojsko proti koncentračnih taborjev zaradi ubijanja žena in otrok, požiganje farem, streljanja vojnih jetnikov ...

Vojska je v svojem temelju protidružabna in protičlovečanska; je proti napredku in mu je na kvar sedaj, po tisočletjih pred zgodovinske dobe, ko je izvrševala funkcijo trdne discipline. Med tem, ko so bile vojske poprej na dnevnem redu, jih je sedaj vedno manj, in vedno bolj se proti njim vzdiguje vest javnosti vladovršenosti strašnih morilnih orodij in vlad neprestanega razširjanja splošne vojaške dolžnosti naproti srednjeveškemu rokodelskemu vojskovanju.

Militaristi zaman kažejo na nekatere manj nečloveške psihološke strani vojsk (žrtovanje, fizična hrabrost, čut dolžnosti). Vojska pa je vseeno reflex atavizma primitivnega življenja, divjega in kanibalskega. "Kraja ji je svrha, moritev pa sredstvo."

V prvih časih je bilo še drugo sredstvo, ki je šlo za priučenjem družabnega reda, namreč: delo. Zlasti je bilo to v oni dobi, ko niso imeli ljudje nekoliko tisočletij pred odkritjem lastnostij kovin drugega orodja (ne za delo ne za vojsko) kot oglašne kamne, — v oni davni zgodovinski dobi, v kateri je delo dobivalo družabne oblike kakor pričajo ostanke primitivnih delavnic, najdenih v geoloških jamah, ki spadajo v neolitno epoko.

Tudi delo vrši isto funkcijo, ki gre za redom in za podrejenjem posameznikove delavnosti v teh samih prvotnih družabnih oblikah (rodovih, hordah itd.) Toda delo zelo povišuje vojsko, ki cele veka, kazalo se kot gigant, ostaja le zavora vsega ljudskega napredka kajti delo — pretvoritev snovi — silo v svrhu pridobitve duševne in gnotne existencije človeka — ima v sebi duha ljudske solidar-

nosti, pomoči in vzajemnega soglasja, ki popolnoma odgovarja potrebi izobraženega in plodnega življenja, česar vojska nima.

In tako vidimo, da gre delo vlad vsled nepreklicnega teka stvark združevanju, pobratanju razruženih posameznikov, prvotnih skupin, hord in narodov — med tem, ko gre vojska vsled svojega delovanja za razdruževanjem, osamotarenjem in skazo posameznikov, prvotnih skupin, hord in narodov.

Vojska je predstavica brutalne borbe (preostanek divjaškega življenja) med narodi, kot moritev človeka s človekom.

Delo nasprotno, pa predstavlja skup ljudi, narodov, družic se v svrhu skupne borbe proti zunanjim naravnim silam; "kroji jih in pretvarja v prospeh ljudstva.

Tu vidimo, zakaj gre reka ljudske civilizacije — pa naj se kar koli govori ali vrši — k delu in ne k vojski. Tu vidimo, zakaj je vsaka politika, katere namen je: ohraniti in posiliti princip vojske (bodisi na bojnem polju, bodisi pri osvojevanju kolonij, bodisi krivične vojske, bodisi stavba vojašnice in oboroženje, s čimer narodi krvavé) — politika, ki je nasprotna naodvratnim naravnim zakonom ljudskega razvoja.

Glej, zakaj se je mogla buržoazija ukoreniniti in dobiti svetovno gospodarsko in politično nadvlado. Postavila je namreč proti srednjeveški militaristični in feudalni civilizaciji princip in moč dela v trgovini in industriji, ki se je zlasti krasno razvila z uporabo parnih strojev. Danes pa je ta buržoazija v padu, kajti hoteč potlačiti "notranje sovražnike", postaja militaristična, zanikajoč sam temelj svoje mirotvorne industrialne civilizacije.

In glej! Zakaj je vzdignil socializem, tako protimilitarističen kot je, nepremagano moč, ki se postavlja proti vojski in povznaša delo. Socializem postaja v imenu dela ono gibeno vreteno ljudskega napredka, katero je vrtela buržoazija proti srednjeveškemu feudalizmu in ga sedaj opustila izpolnujoč oni tako potrebni zgodovinski cikel, ki gre od ranega svita do solnčnega zapada.

Liebknicht o Američanih

Zadnje nedeljo 6. novembra je v Chicagu na javnem shodu govoril sodrug Carl Liebknicht iz Nemčije, socialistični poslanec v pruskem državnem parlamentu. Prostrano gledališče Garick na Randolph ulici, kjer se je vršil shod, je bilo natlačeno polno. Med poslušalci, kateri so bili večinoma nemški socialisti, je bilo tudi par slovenskih sodrugov.

Sodr. Liebknicht — mlad, energičen mož z odločnim nastopom — je med svojim govorom nešteto krat žel buren aplavz. Z mirno toda rezko besedo, polno sarkazma in pereče satire, podal je nekaj bridkih resnic o splošnem položaju v Ameriki, katerih se večina Američanov, posebno delavci, redkokdaj ali sploh ne zaveda.

Rekel je med drugim: "Jaz sem velik prijatelj te velike republike. Nemčija je avtokratična. Policija je v službi cesarja in avtokracije; pri vsaki priliki kruto napada delavce. Policijske sablje so rabile v štrajku v Moabitu. Vsak zamahljaj s sabljo je pa naredil tucat novih socialistov. Povedali pa so mi, da vse na prodaj — celo glasovi na v teje svobodni deželi, kjer je voliških, sem zvedel, da prodajajo po dolarju — kjer imate včasih po sedem čevljev dolge glasovnice in kjer je demokratična ustava, pretepajo delavce demokratični policaji na demokratičnih konjih in z demokratičnimi krepelji."

Liebknicht je dejal, da so ameriška mesta veliko bolj barbarska kakor v Nemčiji. "Pittsburg je krstjal za 'krvavo-železno mesto.' Carnegieve jeklene ploče so namočene v delavčevi krvi.

"Minulo poletje" — nadaljeval je — "smo se v Nemčiji seznanili z vašim 'kraljem' Theodore Rooseveltom. On je kralj humbuga, največjega humbuga kar ga premore Amerika. Ko je na berlinskem vseučilišču govo-

ril govor, kakršnega vsak desetletni solarček v Nemčiji lahko nadkrili, je malo manjkalo, da se niso nemški profesorji po tleh valjali od smeha."

Rekel je tudi, da ni v celi Nemčiji videl toliko revščine kakor je v Pittsburgu in v Fall River, Mass.

Proti koncu svojega govora je Liebknicht povdarjal važnost socialistične propagande med žensstvom. "Ko vidim" — dejal je — "koliko svobodo in samozavest imajo ženske tukaj, lahko si mislim, kolika moč zamorejo postaviti v socialistični stranki. Ako pridobimo žene za socializem, pridobili smo vse. Ženska vzgaja otroke. Ženska sicer še nima volilne pravice, toda dokler jo dobi, lahko pridobi moške, da glasujejo za socialistične kandidate."

SOCIALIZEM POSAMEZNIKA.

Iz naših zapiskov. (Dalje.)

Končno pa temelji tudi ta nazor le na hipotezi. Neoporečno je, da nam ostane slutnja, če je za temi lepo zaokroženimi mejami filozofičnega materializma vendar še kaj drugega. Morda je tam zunaj Bog, višje bitje, vladajoče nad človekom?

Ta slutnja, se mi zdi, ostane večna, zahteva od človeka več duševnega napora in misli, kakor mu more dati materialistično verstvo.

Če smo videli pri krščanstvu negotovosti, ker nismo marali verovati, ali nam more potemtakem dati gotovost filozofični materializem? Brez dvoma je, da nam daje krščanski individualistični svetovni nazor večjo zmožnost duševnega napredovanja in razvitka, kakor pa filozofični materializem. Zato je krščanstvo še danes filozofsko zmogovito, ker je njegov svetovni nazor močnejši in lepši.

Zakaj pri vsem tem je treba upoštevati, da je človek po naruri verno bitje. Socializem pa mora računati v ne ravno zadnji vrsti z duševnim razpoloženjem človeka.

Filozofsko temelji socializem po veliki večini svojih praktičkih predstavnikov na materialistiškem svetovnem nazoru, dasi ravno je praktička izvedba tega epikurejskega načela rodila kot odpor socialistično misel v njenih radikalnih, nepopolnih početkih. Želja po neizmernem uživanju slasti tega sveta, ki se ni nikoli ozirala na kako "pravičnost", je imela posledek brezobzirno izkoriščanje družabno šibkejših. To ni bilo ntemeljeno v družabni potrebi, niti kje drugje. Ta gnotna sila je dosledno izvedena negacija krščanskega svetovnega nazarja in v tej reakciji proti materialističnim privilegirancem se je rodil socializem. Poslužil se je sredstva, ki mu ga je dalo rojstvo. Stalno pa se to ni moglo držati in filozofični materializem se je samo tako dolgo mogel družiti s socialističnimi mislimi, dokler so bile te misli socialistično mišljenje in čustvovanje, brezmejno radikalne, to je nepopolne. Historični materializem je pa dal socializmu krepko sredstvo za razumevanje našega historičnega življenja: Ekonomski determinizem, ki je neprecenljivo orožje v vsakdanjih socialnih bojih.

Socializem kot družabni in ekonomski faktor se danes ne more več držati trhle veje filozofičnega materializma. Ta nas — kakor rečeno — uči, da smo ljudje le neznačni delci velikega mehanizma, brez moči in lastne volje, da izgine neopaženi in nepogrešani. Vseeno je, ali živimo dolgo in koristno življenje, ali pa poginemo koj po porodu, še predno smo se zavedli. Namen človekov je zgolj umreti ali živeti.

Ta življenjski indiferentizem je misleči in čuteči človek zavrgel kot neporabljev. Socialist pa, ki zahteva novega in boljšega življenja, mora tak življenjski nazor kategorično zavreči. S tem, da prodira in se bojuje socializem proti sedanji družbi in starim nazorom, ustvarja pot novemu čvrstjsemu — socialnemu — individualizmu — temu pa je krščansko svetovno naziranje vsekakor bližje, kakor pa duševna pustinja materialistiške filozofije.

Človek, ki je sam sebi namen, postaja središče vsega. Vse je zaradi človeka tukaj, ki mu je dolžnost skrbeti zato, da bo dobro in pravično živel, ne le sam, temveč tudi njegov bližnji.

Najvišje socialno delo bo utrditev harmoničnega sodelovanja med posameznikom in celoto. Socialna pravica bo to.

Ta harmonija pa izključuje vsa izkoriščanja, temelječe v potenciranem materialistiškem nazoru, kakor oem ustvarja potrebo nove socialne etike.

V.

Kapital je znak naše dobe. Kapital so proizvajalna sredstva v zasebni posesti in kar je s tem v zvezi, n. pr. nevrednost. To historično kategorijo hoče socializem premagati in sicer na ta način, da podružabni producijska, proizvajalna sredstva in s tem onemogoči izkoriščanje ljudstva po posameznih kapitalistih. To izkoriščanje je vsled razvite blagovne produkcije veliko in tvori za delavni sloj družabno bedo.

Kuže, tudi bogastva v zasebni lasti ne. Socialist, ki stremi po tem, da odvzame posamezniku sleherni možnost svobodnega razpolaganja z njegovim posestvom itd., je utopičen socialist. Moderni socializem hoče marveč le kapital kot proizvajalno sredstvo iztrgati iz moči zasebne zlorabe.

Garancija proti individualni zlorabi kapitala — kakor omogočuje to današnja kapitalistična družba — pp je kolektivna, t. j. skupna last producijskih sredstev.

Ta proces se ima izvršiti polagoma, potem postavojuje, kot najvišje sankeje vseobče družabne potrebe in sile. Vsočas nenadno in skupno "razoroženje" kapitalistov je historično izključeno. Izvršiti se more samo potem historično izvedenega dogovora in vztrajnega dela socialno šibkega razreda današnje družbe.

Ta administrativni program socializma zahteva pa sicer ne absolutne, pač pa veliko večjo individualno svobodo, nego jo imamo danes. Ta večja individualna svoboda se zreali v njeni bodoči splošnosti.

Gibalno pero, gonilna sila posameznika ali kake celote je brez dvoma potreba. Potreba je središče in izhod vsega narodno-gospodarskega gibanja.

Po veliki večini je danes kapital zasebna last. Ta pa je v velekaptalistični dobi že davno nehala biti središče in cilj potrebnega proizvajanja, ker se oseba last ne omejuje na osebno rabo.

Izdelovanje produktov se ne vrši v velekaptalistični dobi več radi potrebe posameznika in družbe, temveč radi dobička in svrhu množitve kapitala v rokah posameznika.

Socialno načelo torej je: Kolektivna produkcija. Temeljno načelo proizvajanja bodi potreba uporabe za ljudi. S tem bi bila odstranjena ena najhujših nesreč kapitalističnega obrotu, krize, ki pahne vsakokrat, ko nastopi, tisoče družin v bedo in nesrečo.

Zahteva torej socializem kolektivno produkcijo, dočim kolektivni konsum kot nepotreben in postanski zavrača.

(Dalje prihodnjič.)

Ste že obnovili naročnino "Proletarca"? Če jo še niste, storite to takoj, da se vam ne ustavi lista.

STE ŽE POSTALI DRŽAVLJANI?

Če še niste, je najbolje, da si takoj nabavite knjižico v slovenskem jeziku: "Naturalizacijski zakon" — poljudno razložačen za vsakega.

Knjižica stane samo 16 ct. in se jo naroči pri sođr. John Petriču 2708 So. Lawndale Ave., Chicago.

DOBRO SLUŽBO

lahko dobi vsak mladenič ali gosposodična na železnici ali pa pri "brezžičnem brzojavu". Odkar je osemurni delavnik postal zakon in se množe brezžične postaje, primanjkuje približno 10.000 brzojavnih vslužbenev. Začetniki dobivajo \$70 do \$90 mesečno. Naša šola je pod nadzorstvom višjih brzojavnih uradnikov. Vsem, ki dokončajo šolo s poveljnimi

vspehom, so službe osigurane. Pišite za podrobnosti šolskemu zavodu, ki vam je najbližji. National Telegraph Institute, Cincinnati, O., Philadelphia, Pa., Memphis, Tenn., Columbia, S. C., Davenport, Ia., Portland, Ore.

Zalostna dedščina.

Dobroznano dejstvo je, da otroci podedujejo po svojih starših ne samo njihove kreposti, marveč tudi mnoge napake. Najžalostnejša dedščina je bolezen ali nagujenost k isteji. Taki ljudje bi morali vedno kar najbolje skrbeti zase in tiste, ki jih nadlegujejo revmatizem, razdražljivost in druge dolgotrajne bolezni, opozarjamo na Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino, ki v takih slučajih gotovo prav izvrstno učinkuje. Pomniti treba, da je redna prebava temelj zdravja in moči in da je Trinerjevo vino čudovito zdravilo za sve prebavne nerednosti. Uravnava delovanje vseh organov, olajšava bol in ščipanje, želodčne neprilike, zapeko, tudi zastaralo, revmatizem, glavobol in črevesne bolezni. Trinerjevo vino je sedaj mnogo močnejše in ima večjo zdravilno moč nego poprej. V lekarnah. Jos. Triner, 1333-1339 So. Ashland Avenue, Chicago, Ill.

Stara navada je zdraviti revmatizem, trganje po udih, neuralgijo, zvinjenje itd. z Dr. Richterjevim "Pain Expeller". Pravi Pain Expeller se dobi tudi v Ameriki v sleherni lekarni za 25 centov steklenic in se spozna po varstveni znamki s sidrom. Pri kupovanju je treba na to paziti.

Po navodilu slovenske angleške slovnice, tolmača in angl. slov. slovarja se lahko vsaki preprosti človek angleščine, kakor je v navadnem življenju rabi priučil, kar je v tej deželi nujno potrebno ako hoče kak boljši posel in neodvisno živeti. Knjiga v platno vezana stane samo \$1.00 in je dobiti pri V. J. KUBELKA, 538 W. 145th St., New York.

Posredovalna pisarna za nakup in prodajo je hiš, stavbišč itd. PETER MATELIČ, Škofja ulica št. 10, Ljubljana (Kranjsko) ima naprodaj različne hiše z in brez vrtov, dalje, koncesionirane obrte V staro domovino potujočine se priporočam, da se zaupno obrnejo na to pisarno.

FRANK UDOVIČ,

EKSPRESMAN 1643 Blue Island Avenue. CHICAGO, ILLINOIS Prevaža pohištvo, premog, drva in drugo Oglasite se pri niem. Oddaljeni rojaki naj pišejo do pisnico.

Vse pritožbe

glede uredništva in upravnistva naj se pošiljajo direktno predsedniku "Jugoslov. del. tisk. družbe" Franku Podlipcu, 604 N. Curtis, Chicago, Ill.

M. A. Weisskopf, M. D.

Izkušen zdravnik. Uraduje od 8-11 predpoldne in od 6-9 večer. 1842 So. Ashland Ave. Tel. Canal 476 Chicago, Ill.

LOUIS RABSEL

moderno urejen salun NA 113 MILWAUKEE AVE., KENOSHA, WIS. Telefon 1199.

Angleščina

brez učitelja! Slovensko Angleška Slovnica, Tolmač in Angl. Slov. Slovar stane samo \$1.00, in je dobiti pri

V. J. KUBELKA,

538 W. 145 St., New York, N. Y. Največje zaloga slov. knjig. Pišite po cenik!

Najboljše in najfinejše obleke

so po nizki ceni na prodaj pri H. SCHWARTZ, 16-18 N. Halsted St., Chicago. Velika zaloga klobukov, čepic, čevljev, perila in kovčkov. Kdor kupi za pet dolarjev, dobi darilo.

DR. RICHTER'S "PAIN-EXPELLER" Kaj ti koristijo močne mišice, če trpiš na revmatizmu. PAIN-EXPELLER dobro vdrugen, ti takoj olajša bolečine in odstrani njih vzroke. Po 35c in 50c v vseh lekarnah. F. Ad. Richter & Co., 215 Pearl St., NEW YORK. Pazite na varst. znamko s sidrom.

JOS. PREZEL, Slovenska Grocerija, 1932 West 22nd Street, med Robey in Lincoln ul. VOZI NA DOM.

ROJAKI v Waukeganu! Če kočete piti dobre pijače in se zabaviti po domače pojdite k

B. Mahnich-u, 714 Market Street, Waukegan. Pri njemu je vse najbolje. Kdor ne vrjame, naj se prepriča.

POZOR! POZOR! JOHN HROVAT, Hrvatsko-slovenski brivec se priporoča jugoslovanom za mnogo-brojen obisk. Brivnica prvega razreda. 1707 S. Center ave., CHICAGO.

Sodrug! Priporočajte hrvatskim delavcem "Radniško Strazho," edini hrvatski socijalistični list v Ameriki. Naročnina \$2, na leto. Naslov: 1209 W. 18 Str. Chicago, Ill.

POZOR! SLOVENCI! POZOR! SALOON s modernim kegjiščem Sveže pivo v sodčkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter usajke smodke. Potniki dobe šodno preučitje za nizko ceno. Postresba točna in isborna. Vsem Slovincem in drugim Slovanom se toplo priporoča. MARTIN POTOKAR, 1625 So. Centre Ave. Chicago.

POZOR!

Podpisani naznanjam rojakom v Chicagi in okolici, da sem odprl novi saloon na 825 Blue Island Ave. Točim dobro pivo, vino in dobro visko. Se priporoča

John Mladič

2236 So. Wood St. Chicago

Leopold Saltiel

ODVETNIK v kazenskih in civilnih zadevah. Auto Phone 6065. Office Phone Main 3065. Residence Phone Irving 419

URAD: 27 METROPOLITAN BLOC

Severozap. ogel Randolph in La Salle ulice. Stanovanje: 1217 Sheridan Road.

Aka hočeš dobro naravno vino pit, oglasi se pri

JOS. BERNARD-U

1903 Blue Island Ave. Telefon Canal 842 CHICAGO. Pri njemu dobiš najboljša kalifornijska in importirana vina.

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.

Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik. Izdravniska preiskava brezplačno — plačati je le zdravila, 1924-26 Blue Island Ave., Chicago. Za dne ure: Od 1 do 12 popol. Od 7 do 9 večer. Izven Chicaga živijo bolniki naj pišejo slovenski.

Valentin Potisek

GOSTILNICAR 1237-1st St., La Salle, Ill. Toči vse, gostilni podrejene pijače inse priporoča rojakom za obilni obisk.